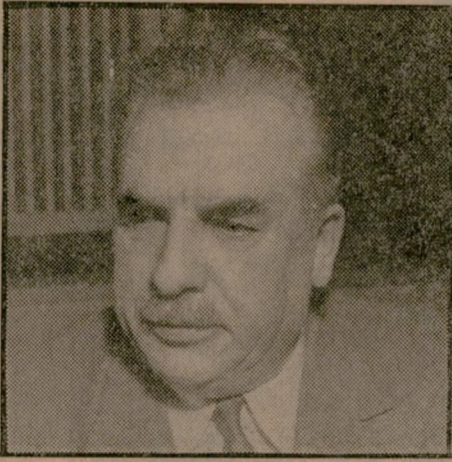

פנחס רוזן
ראש הממשלה

משה שפירא
סגן ראש הממשלה וסר הפנים

נחום גולדמן
שר החוץ

ישראל גלילי
שר הבטחון

ותקום ממשלה חדשה בלי השתתפות דויד בן-גוריון. מבחינה זו אין הבדל רב בין שתי ההצעות.

★ ★ ★

מה יקרה אם לא תקבל מפא"י אף אחת משתי ההצעות האלה? אם תסרב הן לעמוד בראש ממשלה בלי השתתפות דויד בן-גוריון, הן להצטרף לממשלה בה תהיה במיעוט? יש הסוברים — כמו הר"ר סנה באותה שיחת-אגוד — שאין צורך לקבוע מראש תוכנית למיקרה זה. בהתקבל תשובה שלילית סופית מצד מפא"י, אחרי מאבק ציבורי ממושך, יתכנסו המפלגות האחרות מחדש, וידונו מה לעשות. איני גורס כך.

אסור להעמיד את המדינה אף לא לרגע אחד במצב בו אין אפשרות סבירה להקים ממשלה.

אין טעם להגיש אוליטימאטום למפא"י, מבלי להודיע לה מראש כי יש בטחון מוחלט שתקום ממשלה גם אם תדחה אוליטימאטום זה.

משפטי-המלחמה הבינלאומי קבע כי מצור ימי הנהו חוקי רק אם יש בידי מטילי המצור הכוח הדרוש כדי לקיימו בצורה יעילה. אני סבור כי הגשת אוליטימאטום למפא"י תהיה מוסרית ומוצדקת רק אם תהיה קיימת מראש אפשרות אלטרנטיבית לפיתרון מהיר של המשבר הממשלתי שיחצר.

על רקע זה עולה מחדש ההצעה של קואליציה-ניר.

בן-גוריון הצדיק השבוע רעיון זה וקרא אתגר מוצדק ליריביו. בשיחה עם כתב זכר וגרוסלם פוסט, למחרת יום הבחירות, אמר: «אם מפלגות אלה מתייחסות ברצינות למה שאמר, הרי עליהן להקים ממשלה מקיר-אל-קיר, בלי מפא"י. יש להן הרוב הדרוש!» **ברור כי בן-גוריון משוכנע לחלוטין שדראשי המפלגות אין דם לכך.**

הגיע הזמן להוכיח לו שהוא טועה — אם הוא טועה.

★ ★ ★

שיעצמה, אין קואליציה-ניר יכולה להחזיק אידאל. היא תהיה מורכבת, מטבעה, ממפלגות בעלות דעות שונות ואף נגודות. על כן תישלל ממנה האפשרות לגלות יוזמה נועזת בשטחים רבים.

אולם קואליציה-ניר יכולה להוות חובה מוסרית בנסיבות מסוימות. מתי?

כאשר הצורך להגן על הדמוקרטיה הופך ציווי מיידי ועליון, עד כדי הפיכת כל שאר המשימות לפחות-חשובות.

לפי הודעות כל המפלגות במערכת-הבחירות האחרונה, כבר קיים מצב כזה. מאימת סכנה מידית על הדמוקרטיה — וממילא קיים מצב של פיקוח-נפש לאומי. אם מפא"י לא תסכים להצטרף לממשלה דמוקרטית, לפי הקחים שהוחח לעיל, הרי יחצר מצב-חירום לאומי, המחייב התגייסות כללית להגנה על הדמוקרטיה. קואליציה-ניר אינה אלא ביטוי להתגייסות כזאת, לשם עמידה במצב-החירום.

★ ★ ★

יצר אפשר להקים ממשלה של קואליציה-ניר? הדרך הנראית לי היא כלהלן: ברגע שיחצר מצב-חירום, כתוצאה מסירוב מפא"י להצטרף לממשלה דמוקרטית, הייבת היוזמה לחזור לשני הגושים שעמדו בראש המאבק המפלגתי בפרשת-לבון: הליבראליים ומפא"י-אחרות-העבודה.

על שני גושים אלה להכריז על נכונותם לעמוד במרכז ממשלה חדשה, ולפרסם את קוויהיסוד של ממשלה זו.

קויהיסוד יהיו, למשל, כלהלן:

- חיסול מוחלט של הכפייה המפלגתית בארץ, באמצעות מכשירי הממשלה והסוכנות (לשכית עבודה, שיכון, סעד, חוקי-חירום, וכו').
- דיפלומטיזציה גמורה של המנגנונים הממשלתיים והציבוריים.

שאינה משתמקת לשתי פנים, כי אחרת לא ייצטרפו בשום פנים לממשלה בה המחה מפא"י רוב.

קבלת דרישה זו מצד מפא"י פירושה יהיה, למעשה, טיהור עצמה מאותם הפגמים והסכנות שבגללם שלל ממנה הבוחר את אמונו. במקרה זה השיג התהליך הדמוקרטי של הבחירות את מטרתו, ובא הציבור על סיפוקו.

רק אז, אחרי סילוק הסכנות המיידיות המאיימות על הדמוקרטיה הישראלית, יבוא תור הדיון בשאר הבעיות. האם להקים או קואליציה מינית של מפא"י, המפד"ל והליבראליים? או קואליציה שמאלית, שבמרכזה יעמדו שלוש מפלגות הפועלים? או קואליציה רחבה במתכונת הממשלה האחרונה? לכל אחד מאתנו יכולה להיות דיעה על ההרכב הרצוי לו, ועוד יגיע המועד לדבר על כך.

אז גם לא יהיה ספק כיהם לזכותה של מפא"י להוות רוב בממשלה כזאת, אם תרכיב קואליציה בה תהווה רוב. איש גם לא יערער טל זכותה לתבוע את כס ראשי-הממשלה לאחד ממנהיגיה, כגון לוי אשכול. או פיהם לבין.

ושבו ייאבר הרבר: הרחקתו של דויד בן-גוריון לא תהיה בבחינת עונש אישי על מעשה מסוים כלשהו, אלא תביעה פוליטית להרחקת האיש המגלם בגופו את השאיפה לשלטון-יחיד, לבטח-ניזם, למדיניות-חוץ תוקפנית ולמדיניות-פנים אנטי-דמוקרטית.

על חטא אישי אפשר למחול. אך עם קו פסול מעיקרו אסור להשלים.

★ ★ ★

טיבת מפא"י, עליה להרחיק את דויד בן-גוריון ואת נערי-חצרו. יש ליצור מצב בו יהיה ברור לכל אחד מרכבות המפא"י-ניקים והכדאיניקים, המתפרנסים מהשתייכותם המפלגתית, פקידו מנגנוני הממשלה והסוכנות-היהודית וההסתדרות והעצירות: המשך שלטונה של מפא"י במנגנונים אלה תלוי בשנים הקרובות, בהחלפת דויד בן-גוריון.

ישנה גם הצעה אלטרנטיבית, פחות טובה ויותר מסוכנת. אם מפא"י לא תקבל את ההצעה להרכיב ממשלה חדשה ללא השתתפות דויד בן-גוריון ונושאי-כסלו, חייבות מפלגות הקואליציה הקודמת לעשות יז אחת ולהכריז:

לממשלה עם בן-גוריון ניכנס רק בודנו יחד, בתור רוב, בתנאי שניערי החצר יסודקו, ועל פי קוויהיסוד ברורים ומוסכמים.

מפא"י השיגה בבחירות האחרונות 42 מנדטים, בתוספת ארבעת הקהילתיים שניבחרו עלידי המימשל הצבאי. שאר מפלגות הקואליציה השיגו ביחד 48 מנדטים (17 ליבראליים, 17 מפא"י ואחדות-העבודה, 14 מפד"ל ומפא"י).

בממשלה כזאת, תהווה מפא"י מיעוט. במיקרה הקיצוני ביותר מניעים זה בממשלה כזאת 7 מתוך 15 תיקוב. אם נציג מפא"י יהיה ראשי-הממשלה, מגיעים למפלגות האחרות לפחות שני תיקים מרכזיים — למשל, תיק הבטחון (ישראל גלילי) ותיק החוץ (נחום גולדמן).

בממשלה כזאת ישנה אפשרות לבלום את הדחירה אל שלטון-יחיד. אחרי שהוצעה לראשונה עלידי העולם הזה, דיברו עליה כמה מפלגות בסירוב במלחמת-הבחירות, ועל כך קיבלו את אישור הבוחר.

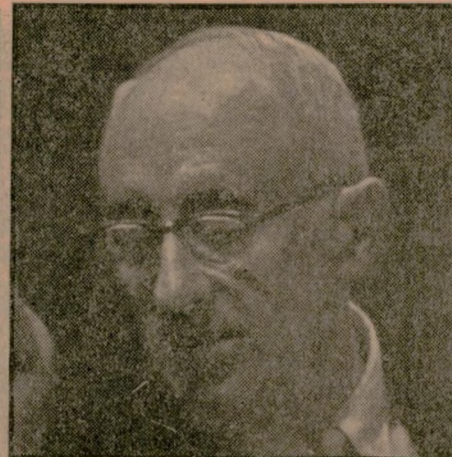
אויגם, יש הסוברים כי בממשלה כזאת אין ערובה מספקת להגנה על הדמוקרטיה. בשיחה עם עורכי אתגר, שתפרסם השבוע, טען ח"כ מק"י, משה סנה, כי גם בממשלה כזאת יעשה בן-גוריון כבתוך שלו, וכי הקו המדיני שלו יוסיף לקבוע, בעוד שהקו היריב, אפילו יתמודד בו הרוב בממשלה, לא יוכל להתבצע.

אולם ממשלה כזאת תצטרך לקום עליפי חוכמת-פעולה ברורה, בהתאם למצעים המוצהרים של רוב חבריה. חוכמת זו חייבת לכלול: ביטול המימשל הצבאי לאלתר, מדיניות-שלום יוזמה, דיפלומטיזציה של המנגנון והטלת מרות אורחית מלאה על מערכת-הבטחון. בן-גוריון יוכל להצטרף רק אם יתחייב חגיגית לכבד מצע זה.

אם יפר התחייבות זו — פשוט תחליט הממשלה ברוביקולות להתפטר.

יעקב מרדור
שר התחבורה

משה קול
שר החינוך והתרבות

ישראל ברזילי
שר החקלאות

יוסף בורג
שר הדתות